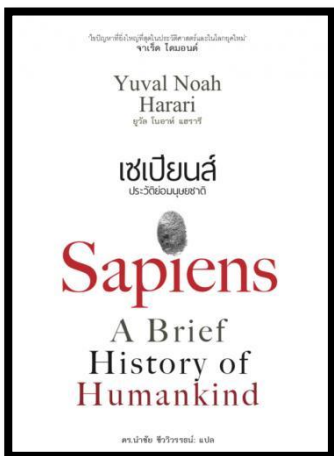

บทวิจารณ์หนังสือ

เชเปียนส์ ประวัติย่อมนุษยชาติ

ผู้เขียน/เรียบเรียง : ยูวัล โนอาห์ แฮรารี

ผู้แปล : ดร.นำชัย ชีววิวรรธน

จำนวนหน้า 608 หน้า

ปีที่พิมพ์: 2561

สำนักพิมพ์: ยิปซี

กฤษณะ ทองแก้ว¹ | Krishna Thongkaew

Received : 29 มกราคม 2562

Revised : 24 ธันวาคม 2562

Accepted : 7 มกราคม 2563

บทนำ

เชเปียนส์ ประวัติย่อมนุษยชาติ พิมพ์ครั้งแรกเป็นภาษาอังกฤษใน ค.ศ.2014 หลังจากนั้น 7 ปี ก็ตีพิมพ์เป็นภาษาฮิบรู ปัจจุบันมีการเผยแพร่ไปกว่า 50 ภาษาทั่วโลก จากนั้นยังติดรายชื่อนหนังสือขายดีของ The New York Times Best Seller ถูกจัดลำดับเป็นหนังสือดีเด่นที่สุดประจำปีเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2015 โดย Amazon.com และคว้ารางวัล National Library of China's Wenjin Book Award ในฐานะหนังสือที่

¹อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Dr. Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University

ดีเยี่ยมที่สุดในปี 2014 ซึ่งถือได้ว่าเป็นงานเขียนที่ได้รับการต้อนรับอย่างกว้างขวางในต้นศตวรรษที่ 21

บทวิพากษ์

หนังสือเล่มนี้ชี้ให้เห็นลำดับเวลาทางประวัติศาสตร์ที่ทอดหลังกลับไปได้ยาวนานถึง 13,500 ล้านปีก่อนปัจจุบันและชี้ให้เห็นพัฒนาการของโลกผ่านองค์ความรู้ของหลักวิชาต่างๆ ที่นำมาอธิบายพลวัตของการวิวัฒนาการได้เป็นอย่างดีและมีหลักเหตุผลรองรับ ผู้เขียนอย่าง ยูวัล โนอาห์ แฮรารี (Yuval Noah Harari) ได้แบ่งการนำเสนอหนังสือเล่มนี้ออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ คือ การปฏิวัติการรับรู้ การปฏิวัติเกษตรกรรม การรวมเป็นหนึ่งของมนุษยชาติ และการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ ซึ่งยังคงยกย้อนประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติภายใต้โฮโมเซเปียนส์ด้วยบทส่งท้ายที่ร้อนแรงด้วยสัตว์ที่กลายไปเป็นพระเจ้าโดยใช้ลำดับเวลาทางประวัติศาสตร์ (Timeline of History) เป็นเครื่องมือในการนำเสนอเรื่องราว โดยผู้เขียนไม่ได้จัดให้กระบวนการเกิดขึ้นของดาวเคราะห์โลกและการเกิดสิ่งมีชีวิตเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ แต่ก็ให้น้ำหนักสำคัญในการลำดับช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ ซึ่งขออธิบายให้เห็นขั้นตอนต่างๆ ที่สำคัญ ดังนี้

1) ก่อนการปฏิวัติการรับรู้ในมุมมองของฟิสิกส์และเคมี เมื่อครั้ง 13,500 ล้านปีก่อน ปัจจุบันซึ่งอยู่ในยุคหินเก่า สสารและพลังงานปรากฏขึ้นโดยมีอะตอมและโมเลกุลเกิดขึ้นตามมาและ トラバจน 4,500 ล้านปีก่อนปัจจุบันกระบวนการก่อตัวเป็นดาวเคราะห์โลกก็เริ่มขึ้น

2) ก่อนการปฏิวัติการรับรู้ในมุมมองของชีววิทยา ก็เริ่มเข้ามาแทนที่คำอธิบายของการเกิดของสิ่งมีชีวิตบนดาวเคราะห์โลกเมื่อ 3,800 ล้านปีก่อนปัจจุบัน トラバจน 6 ล้านปีก่อนปัจจุบันบรรพบุรุษร่วมสุดท้ายของชิมแปนซีและมนุษย์เกิดขึ้น และนำมาวิวัฒนาการขึ้นเป็นสกุลโฮโมในแอฟริกาและเครื่องมือหินชิ้นแรก การมาของเครื่องมือส่งผลให้เกิดการเดินทางแพร่กระจายจากแอฟริกาสู่เอเชีย ในช่วง 2 ล้านปีก่อน และให้

กำเนิดมนุษย์สปีชีส์ต่างๆ เช่น นิแอนเดอร์ธัลส์ (Neanderthals) ในยุโรปและตะวันออกกลางในช่วง 500,000 ปีที่ผ่านมา และมีการค้นพบการใช้ไฟในชีวิตประจำวันในช่วง 300,000 ปีที่ผ่านมา จนในประมาณ 200,000 ปีก่อนปัจจุบันดาวเคราะห์ก็ให้กำเนิดโฮโมเซเปียนส์ (Homo Sapiens) ในพื้นที่แอฟริกาตะวันออก

3) การปฏิวัติการรับรู้ (The Cognitive Revolution) ซึ่งนำมาสู่การพยายามสื่อสารกับสังคมจึงนำมาสู่การเกิดขึ้นของภาษาซึ่งคือการเริ่มต้นของประวัติศาสตร์ ที่บันทึกการขยายถิ่นฐานจากแอฟริกาในออสเตรเลียในช่วง 45,000 ปีก่อนปัจจุบัน จนนำมาสู่การสูญพันธุ์ของสัตว์ขนาดใหญ่จากการเข้าไปของโฮโมเซเปียนส์ และต่อมาก็นำมาสู่การสูญพันธุ์ของนิแอนเดอร์ธัลส์ ในช่วง 30,000 ปีก่อนปัจจุบัน ต่อมาเมื่อ 16,000 ปี โฮโมเซเปียนส์อพยพเข้าไปในอเมริกาที่เกิดการสูญพันธุ์ของสัตว์ขนาดใหญ่ตามมาเช่นกัน หัวเลี้ยวหัวต่อของมนุษย์เกิดขึ้นในช่วง 13,000 ปี ที่เกิดวิกฤตการณ์การสูญพันธุ์ของโฮโมฟลอเรเซียนซิส (Homo Floresiensis) และมีเพียงโฮโมเซเปียนส์ ที่เป็นเพียงมนุษย์สปีชีส์เดียวที่มีชีวิตรอดอยู่ต่อมา และเมื่อมนุษย์สายพันธุ์อื่นหายไป สัตว์ขนาดใหญ่สูญพันธุ์ และมนุษย์ก็เกิดการรับรู้ซึ่งนำมาสู่ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับโลกรอบตัวของโฮโมเซเปียนส์ ความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคมของเซเปียนส์ และรวมถึงความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริง เช่น วิญญาณประจำเผ่า ความเป็นชาติ บริษัท จำกัดและสิทธิมนุษยชน ซึ่งคือเครื่องมือในการสื่อสารและมีเครื่องมือ เช่น ไฟ ที่เป็นนวัตกรรมขึ้นเอกอูของมนุษย์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้นำไปสู่เปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของมนุษยชาติในการกาลต่อมาอย่างใหญ่หลวงนั่นเอง

4) การปฏิวัติเกษตรกรรม (The Agricultural Revolution) เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงเมื่อ 10,000 ปีก่อน เมื่อเซเปียนส์เริ่มใช้เวลาและความพยายามแทบทั้งหมดให้กับการปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์มาเป็นอาหารและมีสัตว์เลี้ยงซึ่งเป็นการปฏิวัติวิถีการดำรงชีวิต เช่น ในพื้นที่แถบเนินเขาทางตะวันออกเฉียงใต้ของตุรกีและตะวันตกของอิหร่านมีการปลูกข้าวสาลีและเลี้ยงแพะมาตั้งแต่ 9,000 ปีก่อนคริสตกาล ผลจากการ

ปฏิวัติเกษตรกรรมส่งผลให้เซเปียนส์ตกไปอยู่ท่ามกลางความฟุ่มเฟือยและจุดเปลี่ยนของการกระทำทางสังคมของเซเปียนส์ก็พลิกผันไปสู่ความสะดวกสบายที่จะกลายมาเป็นวิธีคิดในการสะสมอาหารสะสมสัตว์เลี้ยง สูดท้ายก็กลายเป็นว่าสัตว์คือความโชคร้ายของการปฏิวัติเกษตรกรรมโดยเปลี่ยนที่อยู่จากธรรมชาติมาสู่พื้นที่เลี้ยงสัตว์ของเซเปียนส์ เมื่อผลิตจากเกษตรกรรมขยายวงเติบโตท่ามกลางการขยายของสังคม เซเปียนส์บางส่วนก็คิดสร้างปรัชญา ศาสนา การเมือง สงคราม จากผลผลิตส่วนเกินของเกษตรกร โดยในท้ายที่สุดก็เกิดระบบบริหารจัดการโดยเซเปียนส์ที่มีความฉลาดจากการขูดรีดผลผลิตส่วนเกินเข้ามา จนนำมาสู่การสร้างปิรามิดที่ใหญ่โตท่ามกลางความพร้อมใจของเซเปียนส์ และข้อค้นพบที่ว่าประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่คนจำนวนน้อยนิดสร้างขึ้น ขณะที่คนส่วนใหญ่ต้องไถ่พรวนไร่นาและแบกหามถึงน้ำตลอดยุคสมัยของการปฏิวัติเกษตรกรรมนั่นเอง เพราะตำนานมีส่วนสำคัญให้จักรวรรดิดำรงอยู่ได้

ต่อมาผู้เขียนได้นำเสนอถึงความน่าสนใจของปี 1776 ก่อนคริสตกาล ยุคนั้นบาบิโลนถือเป็นเมืองใหญ่ที่สุดของจักรวรรดิบาบิโลเนีย ผู้นำที่สำคัญ คือ ฮัมมูราบีผู้สร้างประมวลกฎหมายฮัมมูราบี (Code of Hammurabi) เป็นระบบกฎหมายของจักรวรรดิที่ได้รับการยอมรับตลอดสมัยประวัติศาสตร์ ต่อมาอีก 3,500 ปี ในอาณานิคม 13 แห่งของอังกฤษในทวีปอเมริกาประชาชนไปรวมตัวกันที่เมืองฟิลาเฟีย ในวันที่ 4 กรกฎาคม ค.ศ. 1776 รวมกันประกาศอิสรภาพตามหลักความยุติธรรมที่ว่า “เรายึดถือสัจธรรมอันเป็นประจักษ์เห็นชัดในตนว่า มนุษย์ทุกคนล้วนถูกสร้างขึ้นมาอย่างเท่าเทียมกัน โดยพระเจ้าผู้สร้างได้มอบสิทธิบางประการอันไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ บรรดาสิทธิดังกล่าวนี้ ได้แก่ เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข” จากจุดเริ่มต้นนี้ นำสังคมของเซเปียนส์เข้ามาสู่ระเบียบแบบแผนตามจินตนาการฝังลึกอยู่ในโลกของวัตถุ ที่นำมาสู่การหล่อหลอมวัตถุนิยม(Objective) และอัตวิสัย (Subjective) ที่ต่อมาทรงอิทธิพลต่อการจัดการในแวดวงวิทยาศาสตร์และสังคม (ไชยรัตน์ เจริญสินโฮฟาร, 2558:15-22) トラバจนปัจจุบัน

5) การรวมเป็นหนึ่งของมนุษยชาติ (The Unification of Humankind) ยูวัล โนอาห์ แฮราลี ให้เห็นว่าภายหลังจากการปฏิวัติเกษตรกรรม สังคมของมนุษย์เติบโตขึ้น สังคมมีความสัมพันธ์เชิงซ้อน จินตนาการทางสังคมของผู้คนส่งผลให้เกิดความสลับซับซ้อนของสังคมตามมา มนุษย์จึงสร้างสัญชาตญาณเทียมบางอย่างขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รังสรรค์ความสัมพันธ์หรือเอื้อโยของชีวิตทางสังคมขึ้นมาใหม่ สิ่งนั้นคือ “วัฒนธรรม” ก่อนศตวรรษที่ 20 ผู้คนเชื่อว่าวัฒนธรรมมีความเป็นสากล เชื่อมโยงประสานและเปลี่ยนตามบริบททางสังคม แต่โลกภายหลังศตวรรษที่ 21 เผยออกมาให้เห็นว่าวัฒนธรรมต่างๆ มีแบบแผน ความสัมพันธ์อย่างมีอัตลักษณ์ ความเฉพาะเจาะจงของวัฒนธรรมในสังคมโลกนำมาสู่การปฏิเสธสังสรรค์เชิงวัฒนธรรม ซึ่งบางครั้งก็นำมาสู่ความขัดแย้งอย่างสงครามโลก สงครามเย็น หรือบางครั้งก็นำมาสู่การเกิดองค์การต่างๆ เช่น สหภาพยุโรป (European=EU) หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asia Nations= ASEAN) ซึ่งปรากฏการณ์ทางสังคมเหล่านี้มีวัฒนธรรมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ยิ่งหย่อนไปกว่าเศรษฐกิจที่มีเงินตรา ทองคำ และศาสนาเป็นเครื่องมือในการหลนหลนผู้คน ชุมชน รัฐและเครือข่ายความสัมพันธ์ท่ามกลางวัฒนธรรมของโฮโมเซเปียนส์ที่ตกหล่มความคิดของความเป็นเราและความเป็นเขา เพราะการปฏิวัติการรับรู้ส่งผลให้โฮโมเซเปียนส์ตกเป็นจำเลยของการวิวัฒนาการทางสังคมนั่นเอง ยูวัลยกตัวอย่างในช่วง 134 ปีก่อนคริสตกาล ญูแมนเทีย (Numantia) ที่กลายเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ต่อจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ที่จำต้องพ่ายลงจากการถูกปิดล้อมเมืองไป 1 ปี แต่กระนั้นจุดจบก็คือการเผาเมืองทิ้งและประชาชนก็รวมกันฆ่าตัวตาย ภายหลังกูแมนเทียกลายเป็นสัญลักษณ์ของความเป็นไทและความกล้าหาญของชาวสเปน แต่ก็ไ้ว่าจักรวรรดิจะจัดการกับความแตกต่างเสมอไป เพราะในหลายๆ ครั้งจักรวรรดินี้แหละที่เป็นผู้ทรงพลังในการหลอมรวมความเป็นเขาความเป็นเราของโฮโมเซเปียนส์ด้วยเหมือนกัน โดยนำหลักคำสอนทางศาสนามาทำหน้าที่หลอมรวมผู้คนต่างวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน

งานชิ้นนี้ยังคงชี้ให้เห็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ว่าประวัติศาสตร์นั้นย่อมดำเนินไปจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งเสมอ โดยอาศัยเหตุผลที่ลึกลับเสมอ แต่อย่างไรก็ตามในราว ค.ศ.1500 ประวัติศาสตร์ก็ได้ทำหน้าที่ผู้เลือกที่สำคัญอีกครั้งบนดาวเคราะห์โลกนี้ของ โทมัสเคปเพินส์ก็คือการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ ซึ่งนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงชะตากรรมของทุกชีวิตบนโลกบนนี้ที่เดียว เพราะประวัติศาสตร์มีขอบเขตความเป็นไปได้อย่างมากมายมหาศาล และความเป็นไปได้ที่มากมายที่ไม่เคยทราบกัน เราเรียกขานสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นว่า ความจริงหรือภววิทยา (Ontology) และยอมรับว่าความรู้ (Epistemology) คือ ส่วนหนึ่งของความจริงหรือยอมรับกันตรงว่าประวัติศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของปรากฏการณ์ที่โทมัสเคปเพินส์รับรู้แม้จะปฏิวัติการรับรู้มาแล้วก็ตาม

6) การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ (The Scientific Revolution) นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกันจุดระเบิดอะตอมลูกแรกที่รัฐนิวแม็กซิโก เวลา 05:29:45 นาฬิกา ของวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ.1945 ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าจุดเปลี่ยนทางประวัติศาสตร์ตรงนี้ไม่เพียงแต่เปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์แต่เป็นการทำให้ประวัติศาสตร์สิ้นสุดลงด้วย โดยเงื่อนไขสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ประกอบด้วยอำนาจ ทรัพยากร และการวิจัย เพราะการวิจัยเป็นเงื่อนไขสำคัญในการนำทรัพยากรวกกลับมาสู่การลงทุนของทุนนิยมในรูปแบบใหม่ที่มีการนวัตกรรมการค้นพบเรื่อยมา จนสังคมในปัจจุบันให้ความสำคัญการวิจัยมากยิ่งขึ้น ยังเป็นการวิจัยในเชิงปริมาณที่มีศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์รองรับการเติบโตอันเป็นผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมด้วยแล้วนั้น ส่งผลให้พื้นที่ของความรู้เชิงวิทยาศาสตร์มีสัดส่วนมากกว่าการวิจัยเชิงคุณภาพของสังคมมาก เพราะมนุษย์มีความเต็มใจในการยอมรับความไม่รู้ และได้พัฒนาเอาผลสังเกตการณ์และคณิตศาสตร์เป็นศูนย์กลาง และมีอำนาจใหม่ๆ ที่มาพร้อมกับความรู้แบบใหม่ที่อธิบายโลกได้ดีกว่าชุดความรู้จากยุคอภิปรายที่ผู้คนในสังคมให้ความสำคัญกับความรู้ว่าอยู่กับผู้รู้หรือนักปรัชญาและความจริงอีกหลายอย่างที่ไม่มีความจำเป็นต้องรับรู้มันเอง ส่วนในยุคกลางที่มีศาสนาได้รับอภิสิทธิ์ในการสร้างขอบฟ้าของความรู้ ซึ่งการปฏิวัติความรู้ทำให้ความรู้หลุด

ออกมาจากขอบฟ้าของความรู้ที่ถูกครอบงำมา และกลายเป็นสิ่งสำคัญที่ปัจเจกบุคคลเข้าถึงและใช้ศักยภาพได้อย่างดี โดยวิทยาศาสตร์ได้หลุดออกมาจากคำสอนและให้วิธีการศึกษาผ่านการวิจัยที่ผู้ยากไร้พลิกผันมาเป็นผู้รู้ที่สามารถเข้าถึงทรัพยากรและนำไปสู่การประกอบสร้างอำนาจได้นั่นเอง วิทยาศาสตร์จึงกลายเป็นพระเจ้าองค์ใหม่ของสังคมโลกเรื่อยมา โดยเริ่มจาก ค.ศ.1620 ที่ฟรานซิส เบคอน ตีพิมพ์แถลงการณ์ทางวิทยาศาสตร์ในหัวข้อ เครื่องมือใหม่ (The New Instrument) ภายใต้เป้าหมายที่ว่าความรู้คืออำนาจ

จักรวรรดิเลยไม่เบ่งนอนใจที่จะสร้างความสัมพันธ์กับวิทยาศาสตร์และปลดปล่อยให้ศาสนาจักรดำเนินการไปภายใต้โลกใบใหม่เรื่อยมา ผู้คนในสังคมจึงหันมาเคารพวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีด้วยงบประมาณของรัฐอันสูงลิ่ว ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของผู้คนที่สูงขึ้นติดตามตราปัจจุบันด้วยนั่นเอง เมื่ออาณาจักรของยุโรปควรวรมวิทยาศาสตร์เข้ามาแล้วก็ดำเนินการล่าอาณานิคมสู่ดินแดนเอเชียอาละยาวของจีน อินเดีย ที่เคยยิ่งใหญ่ก็ได้สงบราบคาบต่อรัฐสมัยใหม่ของยุโรปที่มีรากของอาณาจักรและวิทยาศาสตร์นั่นเอง โดยหลักฐานเชิงประจักษ์คือการมีเส้นทางรถไฟในยุโรปจำนวนน้อยมาก และปล่อยให้ทวีปอื่นมีแค่ร้อยละ 10 ของโลก จวบจน ค.ศ.1950 ศูนย์กลางอำนาจของโลกตกอยู่ในมือของตะวันตก และถูกตอกฝาโลงด้วยเครือข่ายอำนาจของสหรัฐอเมริกา เช่น องค์การต่างๆ เช่น องค์การการค้าโลก (WTO) องค์การสหประชาชาติ (UN) ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) องค์กรนอกภาครัฐระหว่างประเทศ (INGO) เป็นต้น หลังจากนั้นสหรัฐอเมริกาทำทลายอวกาศสำเร็จด้วยการเหยียบดวงจันทร์สำเร็จใน ค.ศ.1969

ยุคสมัยใหม่ส่งผลให้เซเปียนส์ไม่ยึดต่อธรรมชาติ และพวกเขากลับยินยอมอยู่ภายใต้เผด็จการของอุตสาหกรรมและรัฐชาติแบบใหม่มากขึ้น เวลาของผู้คนในสังคมเกษตรกรรม สังคมชนบท และสังคมเมือง ถูกกำหนดโดยเวลาของอุตสาหกรรมอย่างเดียว ซึ่งสถานการณ์นี้เติบโตขึ้นมาใจศตวรรษที่ 20 ที่มีการแข่งขันอย่างสูงจากสงครามโลกครั้งที่ 1, 2 และสงครามเย็นเป็นเงื่อนไขนั่นเอง ตรงนี้ส่งผลให้รัฐชาติสมัยใหม่ (New Nation

State) เผชิญกับปัญหาการล่มสลายของครอบครัวและชุมชน เช่น ค.ศ.1961 รัฐบาลไทย ประกาศแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยไม่ได้ยึดถือต่อสังคมและชุมชนอย่างใดเลย เพราะกระบวนการกลายเป็นปัจเจกบุคคล (Individualization) ได้เติบโตอย่างกว้างขวาง และส่งผลให้ชุมชนเกิดความล้าทางวัฒนธรรม จนมีความประกอบสร้างชุมชนขึ้นมาใหม่ ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ผ่านชาติพันธุ์ด้วยการข้ามพรมแดนของรัฐด้วยวาทกรรมที่ว่า ชุมชนในจินตนาการ (Imagined Communities) ที่ยอมรับว่าครอบครัว ชุมชน แบบเก่า สลายลงแต่คงความยิ่งใหญ่ของรัฐชาติต่างๆ ที่สร้างความสัมพันธ์แบบใหม่ขึ้นแทน (Tanabe, 2016) และนั่นคือจุดจบของโฮโมเซเปียนส์ที่ถูกรัฐกำกับควบคุมภายใต้ ศาสตร์ของฟิสิกส์ ชีววิทยา ประวัติศาสตร์ การปฏิวัติการรับรู้ วิทยาศาสตร์และ อุตสาหกรรมแบบใหม่โดยมีโฮโมเซเปียนส์เป็นจำเลยและปรากฏการณ์การฟื้นคืนนี้แอน เดอร์อัลสก็่จะเกิดขึ้นตามมาชีววิศวกรรมนั่นเอง ซึ่งแฮวารีต้องการชี้ให้เห็นว่าโฮโมเซ เปียนส์คือมนุษย์อย่างเราๆ มีโอกาสจะสูญพันธุ์ได้ เหมือนมนุษย์พันธุ์อื่นๆ ที่สูญพันธุ์ไป แล้ว ถ้าโฮโมเซเปียนส์ไม่หยุดยั้งการทำลายสิ่งแวดล้อม

สัตว์ที่กลายเป็นพระเจ้าคือบงท่างายที่เหยียหยันเซเปียนส์อย่างเราๆ ภายหลัง จากที่พยายามเอาชนะธรรมชาติและสิ่งมีชีวิตด้วยการประดิษฐ์สิ่งต่างๆ มากมาย แต่ก็ไม่วายจนนำมาสู่การเกิดสงคราม โรคระบาด ความอดอยาก ความขัดแย้ง ความโกลาหลของ สังคมโลก ทั้งที่วิทยาศาสตร์ก็ประดิษฐ์ประดอยออกมามากมาย อยากสร้างอะไรเซเปียนส์ ก็สร้างได้ อยากทำลายอะไรก็ได้ท่ามกลางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในมือและ ความคิด แต่เรื่อล่านี่ที่เซเปียนส์อาศัยอยู่ก็ไม่เคยให้คำตอบที่ชัดเจนท่ามกลางรัฐนาวาที่ เต็มไปด้วยคลื่นลมมากขึ้นทุกวัน เซเปียนส์ก็เสกสรรสิ่งต่างๆ มาจัดการกับทุกสิ่งทุกอย่าง เฉกเช่นพระเจ้าเสียเอง แต่เป็นพระเจ้าที่ไม่ใช่ผู้สร้างธรรมชาติ หากแต่เป็นพระเจ้าที่ ทำลายธรรมชาติของโลกเรื่อยมา ปัญหาของพระเจ้าอย่างเซเปียนส์จึงใหญ่โตมากขึ้นทุก วันนั่นเอง ท้ายที่สุดแฮวารีต้องการชี้ให้เห็นว่าโฮโมเซเปียนส์คือมนุษย์อย่างเราๆ มีโอกาส

จะสูญพันธุ์ได้ เหมือนมนุษย์พันธุ์อื่นๆ ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว ถ้าโฮโมเซเปียนส์ไม่หยุดยั้งการทำลายสิ่งแวดล้อมนั่นเอง

คุณภาพของหนังสือเล่มนี้

1) เชิงวิธีวิทยา ยูวัล โนอาห์ แฮรารี ได้นำเครื่องมืออย่างลำดับเวลาทางประวัติศาสตร์ (Timeline) มาใช้ในการเล่าเรื่อง กำกับโครงเรื่อง ที่นำมาสู่จุดตัดทางประวัติศาสตร์ (Turning Point of History) ของสังคมในดาวเคราะห์โลกนี้ได้อย่างดี

2) เชิงวิชาการ ผู้เขียนได้จัดหมวดหมู่ของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและสังคม มาอยู่ภายใต้ศาสตร์วิชาที่สามารถนำมาอธิบายและมีเหตุผลรองรับจนความน่าเชื่อถือและยอมรับ เช่น ฟิสิกส์ ชีววิทยา ประวัติศาสตร์ เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรม ที่ช่วยผู้อ่านเข้าใจและเกิดปฏิกิริยารับรู้ในระดับผู้อ่านได้อย่างทรงพลังเช่นกัน

3) เชิงปรากฏการณ์ทางสังคม ยูวัล โนอาห์ แฮรารี ให้ภาพของพัฒนาการของปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างคมลึก เผยให้เห็นการเปลี่ยนผ่านของกระบวนทัศน์ (Paradigm) จากการรวมตัวของสสารของฟิสิกส์ การเกิดชีวิตของชีววิทยา การปฏิวัติการรับรู้ การปฏิวัติวิทยาศาสตร์ และการปฏิวัติอุตสาหกรรม และการกลายเป็นพระเจ้าของเซเปียนส์มากขึ้น ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้มีประโยชน์ต่อการพัฒนาจิตยั่วยิจด้วยนั่นเอง